

مەن ئىپتى دە كوپ ادام كورىكتى شىنجاڭغا ساياحاتتاپ كەلسە ەكەن دەپ ويلايمىن

□ يوپۇرغا اۋدانىنداعى وقۇ تاۋىسقان تارىببەلەنۇشى نىجات مۇختار

ئاكىسىگە وتىرماق بولغاندا، كوڭلىمىدە جىرەنىش تۇىلىپ، كورمەسىكە سالناتىمىن، ئىپتى، اۆتوكو-لىكپەن ولاردى سوغۇ وبى دا تۇىلاتىن.

تورە تاباتق تاۋىق ەتى اسحاناسىن، سىىر ەتى كەسپەسى اسحاناسىن اشقان كەزدەرىمدە، مەن ”جات دىندەگىلەر“ دى جاقىترمايتىمىن، كەيدە ئىپتىي جامان سوزدەر مەن قارىسى كەلەتىنمىن. ئىسر جولى اسحاناما تورە تاباتق تاۋىق ەتىن جەۋگە بىرنەشە جانزۇ قوناقئار كەلدى، ولاردىڭ ”جات دىندەگىلەر“ ەكەنىن كورگەننەن كەيىن، مەن اسحانائى جامامىن دەپ ايتتىم. قوناقئار اسحانادا كوپتەكەن ادامدار-دىڭ تاماقتانىپ وتىرسا دا مەنىڭ ولارغا تاماق ساتقىم كەلمەگەندىكىن ەارى پوزىتسىيامنىڭ ناشار ەكەندىكىن بايقاپ، مەنمەن ۇرىسسا كەتتى. مەن اشۇلانىپ كەتسپ، اسحاناداعى چەدەۋدى السپ ولاردى شاۋىغا ۇمتىلدىم، باسقالار مەنى توقتاتىپ قالسا دا مەن ولارغا ساۋسامبەيدى كەزەپ: ”تاپ سەندەر سىياقتى جات دىندەگىلەر گە تاماق ساتپايد-مىن، كۇندەردىڭ بىرىندە سەندەردى شاۋىپ وتىت-رەمىن“ دەپ تىلدەدىم.

ئدنىي ۇشقارى يدەيانىڭ قىپالىنىدا، مەنىڭ پىسخولوگىيىم توتەنئشە بۇزىلىپ، توماغا - تۇيىق بولىپ، بارىس - كەلسى شەڭبەرىم بارغان ساىىن تارايدى، ”جات دىندەگىلەر“ كورشىلەرىمەن ارا-لاسىقم كەلمەيتىن، ئۇرلى مادەنىت، دەنە تارىببە قىپىلدارىنا قاتناسقىم كەلمەيتىن، اىپەلىنىڭ جاساند-ۇنىا، بوياۋئونا چول قويمايتىن، بالام اۋىرسا دا شىپاخاناغا اپارمايتىن بولپ الدىم. كەيىن ئوزىمنىڭ ئدنىي ۇشقارى يدەيامەن اۋىر جۇعمىدالغانىمدى، ارەكەتىم زاڭغا قايشى قىلمىسقا شاتىلغاندىمبەيدى ئىبلدىم.

تارىببەلەۋ - باۋلۇ ورتالىغىنداعى ۇيرەنۇ بارد-سىندا مەن زاڭ لەكسىبالرىن تىڭداپ، زاڭ ۇكىتى قىلمىن كورىپ، بىرتىندەپ وينا باساتىدىم. كەيىن، لاڭكەستىككە قارىسى تۇرۇ كورمەسىن دەكسكۇرىيا-لاغاندا، لاڭكەس كۇشتەر تۇدىرعان زورلىقتى كۇش قىلمىستىق دەلولارىنىڭ بارلىغىنىڭ قانقۇبىلد-لىمققا تولى، ادامنىڭ جانىن تۇرشىكتىرەرلىك ەكەنىن كورىپ ازا بويمى قازا بولپ، ار - ۇجدانىم دا جاز-عمرۇغا ۇشىرادى.

تارىببەلەۋ - باۋلۇ ورتالىغىندا مەن تاغى مەملە-كەتتە ئىر تۇتاس قولدانلانتىن ئىل - جازۋدى ۇيد-رەندىم، قازىر مەملەكەتتە ئىر تۇتاس قولدانلانتىن تىلمەن جاتتىق سويلەسە الامىن.

«يدەيا - ئمورال ساباعى» مەن «ۇيلەنۇ زاڭىن» ۇيرەنۇ ارقىلى مەنىڭ ەركەكتى زور ساناۋ يدەيامدا تۇبەگەبىلى بۇرىلىس تۇىلىپ، ئوزىمنىڭ اىپەلىمە قانشاما قۇرمەت ەتپەگەنمىدى تانىدىم، سوتسىيالىستىك قوعامدا ەر مەن اىپل ئەڭ ەكەندىد-

ىگىن، اسىرەسە، مەن كۇبەۋى رەتىندە اىپەلىمدى قۇرمەتتەنۇم كەرەك ەكەندىكىن ئۇسىندىم. مەن ئوزىمنىڭ قاتەلىكتەرىمبە ۇڭىلە باستاعانىمدا، كوڭ-لىم اىپەلم جونىندەگى وبىققا تولدى. ئىسر كۇنى سا-باقتان تۇسكەننەن كەيىن، مەن اىپەلىمبە رىقتى تۇردە تەلەفون شالىپ: دەنساۋلىمىڭ قانداي؟ اقشاڭ جەتكىلىكتى مە؟ - دەپ سۇرادىم. مەن تۇڭغىش رەت تەرەڭ سەزىمەن وعان: ”مەنمەن باس قۇراعانغا وسنىشا ۇزاتق بولدى، ساغان عجا-بىر كورسەتتىم، بۇرىن قاتە نىستەيىپىن، جاپا شەكتىڭ، مەن ەندى ئۇمىر بوىى سەنى اىيالايمىن“، - دەدىم. سول ساتتە تەلەفوننىڭ ارعى باسىنان اىپە-لىمنىڭ سولقىلداپ جىلغان ئۇنىن ەستىدىم. سول رەت اىپەلىمبەن تەلەفوندا سويلەسكەننەن كەيىن، مەن وعان ئىپتى دە كوڭىل بولەتىن، ونى اىيالايد-تىن بولدىم، اىپەلم دە ماغان بۇرىنغىدان كوپ مە-يىرمەمەن سويلەيتىن بولدى.

وسدان باستاپ ئىزدىڭ ەرلى - زاپىتلىق قا-تىناسىمىز شىعسىمدى، بەرەكەلى بولپ، ئۇيمىز شات كۇلكىگە تولدى. مەن مۇنىڭ بارلىعى تارىببە-لەۋ - باۋلۇ ورتالىغىنىڭ تارىببەسى مەنىڭ يدەيامدا بۇرىلىس تۇدىرىپ، اىپەلىمبە دەگەن پوزىتسىيامدى وزگەرتىپ، باقتىى وتباسىما قايتادان يە ەتكەندىد-ىكى دەپ بىلەمىن.

ۇيرەنۇ كەزىندە، ەز رەت اپتا سوڭىندا ۇيگە قايتقاندا، اىپەلم ىلغى ماغان الەۋمەتتىك اۋماق كادىرلارنىڭ ۇيگە كەلىپ جاقسى نىستەر سىتتەپ بەرگەندىكىن، ۇيدەگى وزگەرىستەردى، سونداي - اق ئوزىنىڭ جەدەل جولداما جەتكىزۇ جۇمىسى جونىندە قۇانىشىپەن اڭگىمە شەرتەدى. اىپەلىنىڭ كۇلكىگە تولى، نۇرلى ئجۇزىن كورىپ، بۇرىن ئوزىمنىڭ وعان جانە بالالارىما وتە سۇقى بولعاند-ىدىمبەيدى، جەلەدن وعان بىردە - ئىسر كىيىم ساتىپ السپ بەرمەگەندىكىمدى، بالالارىما بىردە - ئىسر وىنىشقى السپ بەرمەگەندىكىمدى ويىلاپ، نىشەي قاتتى قىنجىلدىم.

2019 - جىلى 3 - ايدا مەن تارىببەلەۋ - باۋلۇ ورتالىغىنان وقۇ تاۋىستىم. قازىر مەنىڭ كەلشەككە دەگەن سەنىمىم معمم. وسى 2 جىلدا قاشقارغا ساپا-حاتتاپ كەلگەن، قارجى قوسپ زاۋود سالغان، كا-سىپورىن اشقان ادامدار بارغان ساىىن مولايىدى، مەن، ئسوز جوق، اىپەلىمنىڭ جەدەل جولداما جەتكىزۇ سەرىكتەستىگىن ئىپتى دە جاقسى جۇر-گىزۇنئە كومەكتەسىپ، تاغى ئىسر شىنجاىڭ ەرەك-شەلىكىنە يە ئدامدى تاعامدار اسحاناسىن اشىپ، تۇرمىسىمىزدى ئىپتى دە جاقسارتىپ، ئىپتى دە كوپ ادامغا قىزمەت وتەيمىن، مەن ئىپتى دە كوپ ادام كورىكتى شىنجاڭغا ساياحاتتاپ كەلسە ەكەن دەپ ويلايمىن!

اۋىلىمىزداعى اىپەكە - سىڭىللەرىمدى اجارلاندىرا تۇسەمىن

□ قاراقاش اۋدانىنداعى وقۇ تاۋىسقان تارىببەلەنۇشى تۇنىسا ئماتىروزى

ورتا مەكتەپتەن وقۇ ئىتىردىم. مەكتەپتە كىلەم توقۇ كانىسىن وقىدىم، ئىپراق بازار جامىدايى تىم جاقسى بولماي، نىستەرگە جۇمىس بولماعاندىقتان، جاسىم 20عا جەتپەي جاتىپ ۇيلەندىم. سول كەزدە كورشىمىزدىڭ ۇينىنە ۇنەمى كوپ ادام جىينالاتىن، قىستاقنا مەشىت بولسا دا ولار بارمايتىن، ونىڭ ورنىنا ۇيدە جىينالىپ ناماز وقىتىن، ونىمەن قويماي، جانزۇلاردىڭ بارلىغىن ”جات دىندەگىلەر“ دەپ، ولاردىڭ جاساعان نارىسەلەرى مۇسلىمانشا ەمەس، ”جات دىندەگىلەر“دىڭ قاقفورلىغىن قايلىداۋعا بولمايدى، ”جات دىندەگىلەر“گە ەرلىكپەن ”جىھاد“ جارىيالاپ، الاغا دەگەن شىنبايلىغىمىز بەن ادالدىمىزدى اىگىلەنۇمىز كەرەك دەيتىن... سول كەزدەن باستاپ كەيىبىر ۇشقارى يدەيالار سانااما ۇيىلادى. مەن بارغان ساىىن توماغا - تۇيىقتالىپ، سىرتقا وتە از شىعاتىن بولدىم، سىرتتا باسقا ۇلتتىڭ ادامدارىنا كەزىگە قالسام بولدى، ولاردى سوڭىنان

مەنىڭ اتىم ئىسرائىي روزايت، 29 جاستا-مىن، ئۇيمىم حوتان اۋدانىنىدا. مەن ئوزىمنىڭ ئىسر ەستەن كەتپەس تارىببەلەنۇ - باۋلىنۇ تۇرمىس كەشىرمەمدى كوپشىلىككە اڭگىمەلەپ بەرىكم كەلەدى.

اكەمنىڭ اتى روزايت ئامىروللا، يىىل 52 جاستا، ول مەنىڭ كىشىكەنتايىمىنان باستاپ ساۋدا نىستەپ، حوتان قالاسىنان دۇكەن اشقاند-ىقتان ۇنەمى ۇيگە قايتا المايتىن. شەشەم ئورنىسا مامەت يىىل 50 جاستا، كوپ جىلدار بوىى دەنساۋلىغى ئالسىز، اۋرۇشاڭ بولدى. ولار جاس ۇاقىتئارىنىدا ماغان بىرنەشە ئىنى - قارىنداس تاۋىپ بەرۇدى ارمانداغان بولسا دا شەشەمنىڭ دەنساۋلىغى ناشار بولغاندىقتان ار-ماندارى ورنىدالماي كەلىپتى. شەشەم 46 جاسقا كەلگەن كەزدە عانا، يىاغنى 4 جىلدىڭ الدىنىدا ماغان ئىسر ئىنى تاۋىپ بەردى، يىىل قىستاقنا-غى بالاباقشاعا كرىدى.

اكە مەيىرىنە كوپ بولەنە الماعاندىمبە-نىان باستاۋىش جانە ورتالاۋ مەكتەپتەگى ناتىجەم تىم ناشار بولدى، وتە - موتە، مەملە-كەتتە ئىسر تۇتاس قولدانلانتىن ئىل - جازۇ ساباغىندا سىرتقا قاشىپ شىعبى ويناپ كەتۇشى دەم، سوندىقتان ورتالاۋدى تامامداغان شامغى-دا ئەك ”سالەمەتسىز“ دەگەن سىياقتى بىرنەشە اۋىز قاراپايمىم ئسوزدى عانا ئىبلدىم.

ورتالاۋ مەكتەپتەگى شامبىدا مەن ۇنەمى توراپچاناعا بارىپ توراپقا شىعاتىمىن، ۇنەمى ئوزىم دە اتىن ايتىپ بىرە المايتىن سايتتارغا كرىپ، ئەك كورنىسى جاقسى بولسا بولدى الباتى اشىپ كورە بەرۇگە قۇشئار بولدىم، كەيىن بىرنەشە ۇيغۇر تىلىندەگى زورلىقتى كۇش، لاڭكەستىك مازمۇنداعى كەسكىندى بايقاپ، دەرەۋ سوعان كرىسىپ كەتتىم. ئە-گىزگى مازمۇنى ”مەملەكەتنىڭ ئۇرلى حالقە-قا ئىيىمدى ساياساتئارىنىان يىگىلىكتەنۇتە بول-ممايدى، مەملەكەت بەرىگەن ئۇرلى قوسىمشا قاراجاتئاردى اۋىغا بولمايدى، وبىتكەنى بۇل نارىسەلەردىڭ بارلىغى مۇسلىمانشا ەمەس، ەمدەۋ قاسىمىزداندىرۇننا قاتىناسۇغا بولمايد-دى“ ... مەن وسى سوزدەردىڭ ازىمرۇننا ۇش-راي بەردىم، كورگەن ساىىن كورگىم كەلدى. وسدان كەيىن ئەك مەملەكەت كادىرلا-رى، ئىپتى، قىستاق كادىرلارى ۇيىمە كەلسە بولغانى ولاردى تىلدەپ قۇىپ جىبىرەتتىن بولدىم. مەملەكەتنىڭ ارقانداي ئىيىمدى سا-ياساتئارىنىان باس تارتتىم، ئۇرلى قوسىمشا قاراجاتئاردى المادىم، ۇيىمىدەگىلەردىڭ سەل-بەسىپ ەمدەلۇگە قاتىناسۇننا چول بەرمەدىم، ئۇيمىمىز حاۋىپتى ۇيگە اينالۇعا تاپاسا دا بىيىقۇت ئۇي سالغىم كەلپەدى، ول اقشالار مۇسلىمانشا ەمەس دەپ ەسەپتەدىم.

قىستاق كادىرلارى مەنىڭ قالىپسىز ارە-كەتسىدى بايقاعان سوڭ، مەنى نىزدەپ كەلىپ سىرلاسىپ اڭگىمەلەستى، سونداي - اق ماغان زاڭ جونىندە ۇگىت ايتتى. العاشىندا مەن ولارغا استە سەنەبەدىم. كەيىن ئىسر جولى شەشەم سىرقاتتانىپ قالدى، اسىلىندە مەن موللا شاقىرىپ دۇعا نىستەتسىم بولغانى شەشەم جازىلىپ كەتەدى دەپ ويىلادىم، ابىرجىعان كورشىم ماغان: ”بۇلاي نىستەسەڭ تىاۋىرنلەنە مە؟ تەىز شىپاخاناغا اپىارىپ ەمدەت“، - دەدى. ئدال ۇقتىنىدا جەتكىزىلد-گەندىكتەن عانا شەشەم امان قالدى. وسى نىستەن كەيىن مەن قىستاق كادىرى ايتقان سوزدەردى ەسىمە الا باستاپ، ئجونى باز ەكەنىن سەىزدىم. كەيىن قىستاق كادىرنىڭ كەڭەس بەرۇمىمەن ەارى ۇيمىدەگىلەردىڭ قولداۋى جانە شاپىتئاندىرۇمىمەن 2018 - جىلى 6 - ايدىڭ 20 - كۇنى حوتان اۋداند-ىدق كاسىپنىك شەبەرلىككە تارىببەلەۋ - باۋلۇ ورتالىغىنا ۇيرەنۇگە باردىم.

مەن اىنەك ساۋداسىن بارغان ساىىن جاقسى نىستەيمىن

□ حوتان اۋدانىنداعى وقۇ تاۋىسقان تارىببەلەنۇشى ئىسرائىي روزايت

العاش تارىببەلەۋ - باۋلۇ ورتالىغىنا كر-كەنىمدە، مۇعالمىدار مەىن باسقارۇشى كادىرلار قايتا - قايتا مەنى نىزدەپ كەلىپ سىرلاسىپ، ماغان ۇشقارى يدەپانىڭ زالالىن تاپتەشتەي تالداۋ جاساپ ئۇسىندىردى. مەنىڭ كوڭىلم بىرتىندەپ ورنىعا باستادى، العاشىنداعى كۇماندانۇدان ۇيرەنۇدى سىناپ كورۇگە، ونان ورايدى قاستىرەلەي باستاغند-ما دەيىن، مەملەكەتتە ئىسر تۇتاس قولدانلا-تىن ئىل - جازۇدى جانە ئۇرلى زاڭدار مەن زاڭ ەرەجەلەردى مۇقيات ۇيرەندىم، سونىمەن بىرگە، كىشىكەنتايىمەن قىزىغاتىن ئىي ساپامىنا قاتىناسىپ ۇيرەندىم. شىنىمدى ايتسام، مەن اناۋ ۇشقارى يدەيانى قابىلداي باستاعان ۇاقىتىمدا ئىي ۇيرەنۇدى ارمانداۋ-شى دەدىم. ئىپراق ول كەزدە ئىي بىلەۋدى ارمانداغان نىتئامدى باسىپ، شاراسىزدان شىداپ ئجۇردىم.

تارىببەلەۋ - باۋلۇ ورتالىغىندا مەن جۇرەك-تىلىكپەن ئۇرلى بىلەردى، يىاغنى ۇلتسىق ئىيى-مىزدى، دوستىق تانىسا ئىيىن، تاغى دا بىيىجىڭ تەاترىنىڭ ساپىس قىپىلىن بىلەي باستادىم. كوپشىلىك مەنى كەرەمەت جاقسى بىلەيدى ەكەن دەسىپ، ماغان سانسىز شاپالاق ئۇنىن سىيلادى. تارىببەلەۋ - باۋلۇ ورتالىغىنداعى ەز كۇنىم دەرىلك كوڭىلدى، ئماز - ئمايرام ئوتتى. بىرنەشە ايدا عانا باسىپان باقايىما دەيىن، سىر-تىمەن نىشەم دەيىن وزگەردىم.

2019 - جىلى 5 - ايدىڭ 31 - كۇنى مەن وقۇ تاۋىسقان كۇنى ۇيگە قايتىپ كەلىپ، سۇ اكەلىپ شەشەمنىڭ بەتىن جۇىپ، تۇمىسىنىدا كورمەگەن دەنە ۇقالاۋىن نىستەپ بەردىم. شەشەم مۇنى كورىپ تاڭ قالدى، الدىمەن جىلادى، ونان سوڭ كۇلدى، تاغى جىلادى، تاغى كۇلدى. سول كۇنگى كورنىستى مەن ئۇمىر بوىى ۇمتا المايمىن.

بۇرىن مەن تاماقشاۋ، جالقلاۋ دەدىم، مەملەكەت كادىرلارىن يانانتاۋىشى دەم، كۇن اكەلىپ شەشەمنىڭ بەتىن جۇىپ، تۇمىسىنىدا كورمەگەن دەنە ۇقالاۋىن نىستەپ بەردىم. شەشەم مۇنى كورىپ تاڭ قالدى، الدىمەن جىلادى، ونان سوڭ كۇلدى، تاغى جىلادى، تاغى كۇلدى. سول كۇنگى كورنىستى مەن ئۇمىر بوىى ۇمتا المايمىن. بۇرىن مەن تاماقشاۋ، جالقلاۋ دەدىم، مەملەكەت كادىرلارىن يانانتاۋىشى دەم، كۇن بويى سىرتتا سەندەلىپ جۇرەتىمىن، جۇمىس نىستەپ اقشا تاپپاعانىمەن قويماي، اىپەلىمدى ۇيىمەن انتاپ شىعارماۋشى دەدىم. مەن ۇيگە قايتىپ كەلسىم بولغانى وعان اقد-رىپ، الدىما دەرەۋ تاماق اكەل، سىلىبىرلىققا سالنىساڭ بولمايدى دەيتىنمىن، كوڭىلمىمەن وتبەسە بولغانى يانانتاپ، ئىپتى، تاپاقتاپ تاستايتىنمىن. قازىر ويىلاسام، قازىرگى قو-عامنىڭ ەر ادامىنا ۇقسامبايدى ەكەنمىن. قازىر ۇيگە قايتىسام بولغانى اىپەلىمەن بىرگە ئۇي جۇمىستارىن نىستەيمىن، ول تاماق نىستەسە، مەن كوكونىس جۇمىن، ندىس - اباتق جۇامىن، ول ماغان ادا - كۇدە وزگەردىڭ دەيدى، جوب-لىققان ادامدارعا مەنى ماقتايتىن بولدى.

مەن تارىببەلەۋ - باۋلۇ ورتالىغىنان وقۇ تاۋىسقان سوڭ، اكەمنىڭ اىنەك دۇكەنىنىڭ ساۋداسىنا كومەكتەشىم، دۇكەنگە كەلگەن قارىدارلارمەن پۇتۇئجۇامەن سويلەسىپ ساۋدا-لاساتىن بولدىم، ساۋدا بۇرىنغىدان كوپ كۇ-سەتتەنىپ، اكەم قاتتى قۇاندى. قازىر مەن دوستارىمىمەن قارجى قوسۇ جونىندە كەڭەسىپ، اىنەك مانەرلەۋ زاۋودىن قورىپ، اكەمنىڭ ساۋ-داسىن ئىپتى دە زورايىۋىغا، ئىپتى دە جاق-سارتۇعا دايىندالىپ جاتىرمىن.

مەنىڭ سوڭىندا ايتقىم كەلەتىنى: پارتيا مەن ۇكىمەتتىڭ ماغان وسىنشاللىق جاقسى ۇيرەنۇ ورايىن بەرگەننە ەرەكشە راقىمەت، تارىببەلەۋ - باۋلۇ ورتالىغىندا ۇيرەنۇ ارقىلى كوپ-تەككەن بىلىدەر مەن شەبەرلىكتەردى يىگەردىم، ئوزىمنىڭ قۇلىشىنىسىمەن اقشا تاۋىپ، اكە - شە-شەمە ويالى بولپ، ولارعا ئدامدى قوجىرلاردى، ادەمى كىيىمەردى ساتىپ السپ بەرمەن، قىزىم مەن ۇلىمنىڭ دا ويداعىداي جاقسى تارىببەلۇننا مۇمكىندىك جاسايمىن.